

Бурлаку Ольга Георгіївна
слухач магістратури факультету підготовки фахівців
для підрозділів кримінальної поліції
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

ОСОБЛИВОСТІ ПРИТЯГНЕННЯ ДИПЛОМАТИЧНИХ АГЕНТІВ ДО АДМІНІСТРАТИВНОЇ ТА ЦИВІЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ

При підготовці тез доповіді автор поставив за мету з'ясувати особливості адміністративно-правової та цивільно-правової відповідальності дипломатичних агентів.

Зважаючи на доволі поширений в сучасній правничій науці підхід до розуміння юридичної відповідальності, як закріпленого у законодавстві та забезпеченого державою юридичного обов'язку правопорушника зазнати примусового позбавлення певних цінностей, що йому належали заслуговує на увагу в контексті предмета дослідження припис ст. 26 Конституції України, в якому зазначено: «Іноземці та особи без громадянства, що перебувають в Україні на законних підставах, користуються тими самими правами і свободами, а також несуть такі самі обов'язки, як і громадяни України, – за винятками, встановленими Конституцією, законами чи міжнародними договорами України».

Принагідно відзначити, що питання адміністративної та цивільної відповідальності дипломатичних агентів визначені в основному міжнародними договорами. Приписи норм національного законодавства також фактично відсилають нас до дипломатичного шляху вирішення правових конфліктів учасниками яких є дипломатичні представники, свідченням цього є приписи ст. 16 Кодексу України про адміністративні правопорушення (далі – КУпАП).

Відповідно до ст. 31 Віденської конвенції про дипломатичні зносини дипломатичний агент користується імунітетом від кримінальної юрисдикції держави перебування. Він також користується імунітетом від цивільної та адміністративної юрисдикції, крім таких випадків:

- 1) речових позовів, які стосуються приватного нерухомого майна, що знаходиться на території держави перебування, якщо тільки він не володіє ним від імені акредитуючої держави для цілей представництва;
- 2) позовів, що стосуються спадкування, стосовно яких дипломатичний агент виступає як виконавець заповіту, опікун над спадковим майном, спадкоємця або відказоодержувач як приватна особа, а не від імені акредитуючої держави;
- 3) позовів, що відносяться до будь-якої професійної або комерційної діяльності, здійснюваної дипломатичним агентом в державі перебування за межами своїх офіційних функцій.

Крім того, дипломатичний агент не зобов'язаний давати показань як свідок.

Ніякі виконавчі заходи не можуть уживатися щодо дипломатичного агента, за винятком тих випадків, які підпадають під вищевказані пункти цієї статті, і інакше як за умови, що відповідні заходи можуть вживатися без порушення недоторканності його особи або його резиденції.

Відповідно до ст. 32 Віденської конвенції про дипломатичні зносини й відповідне питання вирішується за такими правилами:

1) від імунітету від юрисдикції дипломатичних агентів і осіб, які користуються імунітетом згідно зі ст. 37, може відмовитися акредитуюча держава;

2) відмова повинна бути завжди ясно виражена;

3) порушення справи дипломатичним агентом або особою, яка користується імунітетом від юрисдикції згідно зі ст. 37, позбавляє його права посилалися на імунітет від юрисдикції щодо зустрічних позовів, безпосередньо пов'язаних з основним позовом;

4) відмова від імунітету від юрисдикції по відношенню цивільної або адміністративної справи не означає відмову від імунітету щодо виконання рішення, для чого потрібна особлива відмова (наказ).

Дипломатичний агент звільняється від усіх податків, зборів і мит, особистих і майнових, державних, районних і муніципальних, за винятком:

1) непрямих податків, які звичайно включаються в ціну товарів або обслуговування;

2) зборів і податків на приватне нерухоме майно, що знаходиться на території держави перебування, якщо він не володіє ним від імені акредитуючої держави для цілей представництва;

3) податків на спадщину і мит на спадкоємство, що стягуються державою перебування, з винятками, передбаченими в п. 4 ст. 39;

4) зборів і податків на приватний дохід, джерело якого знаходиться в державі перебування та податків на капіталовкладення в комерційні підприємства в державі перебування;

5) зборів, що стягуються за конкретні види обслуговування;

б) реєстраційних, судових і реєстрових мит, іпотечних зборів та гербового збору щодо нерухомого майна, з вилученнями[1].

Відповідно до ст. 31 Конвенції про спеціальні місії 1969 року представники посилаючої держави в спеціальній місії та члени її дипломатичного персоналу користуються також імунітетом від цивільної та адміністративної юрисдикції приймаючої держави, крім випадків:

а) майнових позовів, які стосуються приватного нерухомого майна, що перебуває на території приймаючої держави, якщо тільки дана особа не володіє ним від імені посилаючої держави для цілей місії;

б) позовів, які стосуються спадкування, по відношенню до яких дана особа виступає як виконавець заповіту, опікун над спадковим майном, спадкоємець або відмовник від спадкоємства як приватна особа, а не від імені посилаючої держави;

с) позовів, що стосуються будь-якої професійної або комерційної дія-

льності, яка здійснюється даною особою в приймаючій державі за межами її офіційних функцій;

d) позовів про відшкодування збитків, завданих внаслідок нещасного випадку, спричиненого транспортним засобом, що використовується за межами офіційних функцій даної особи;

Вони також не зобов'язані давати свідчення як свідки. Ніякі виконавчі заходи не можуть вживатися щодо дипломатичного представника посилаючої держави в спеціальній місії або члена її дипломатичного персоналу, за умови, що підпадають під підпункти a), b), c) і d), пункту 2 цієї Статті, й інакше як за умови, що відповідні заходи можуть вживатися без порушення недоторканності її особи або її приміщення.

Імунітет від юрисдикції представників посилаючої держави в спеціальній місії і членів дипломатичного персоналу не звільняє їх від юрисдикції посилаючої держави[2].

Вищевикладене дозволяє виокремити такі особливості адміністративно- правової та цивільно-правової відповідальності дипломатичних агентів:

1) питання притягнення дипломатичних агентів до адміністративної та цивільної відповідальності вирішується на основі норми міжнародного права закріплених у міждержавних угодах, як двосторонніх, так і багатосторонніх;

2) норми міжнародного права передбачають можливість позбавлення дипломатичного агента імунітету від юрисдикції держави перебування або добровільної відмови дипломатичного представника від такого імунітету. Водночас, вказану можливість має акредитуюча держава, щоправда така відмова повинна бути ясно вираженою;

3) натомість норми міжнародного права наділяють дипломатичних агентів правом порушення справи в одній із юрисдикцій держави перебування, в подальшому позбавляючи їх права посилатися на імунітет від юрисдикції щодо зустрічних позовів, безпосередньо пов'язаних з основним позовом;

4) важливою процесуальною гарантією прав дипломатичних агентів є їх можливість відмовитись від дачі показань як свідок .

Зважаючи на доволі вузьке коло фахівців у галузі міжнародного права, для зручності суб'єктів правозастосування вважаємо за необхідне деталізувати положення ст. 16 КУпАП та пропонуємо викласти її в такій редакції: «Іноземці й особи без громадянства, які перебувають на території України, підлягають адміністративній відповідальності на загальних підставах з громадянами України. Питання про відповідальність за адміністративні правопорушення, вчинені на території України іноземцями, які згідно з чинними законами та міжнародними договорами України користуються імунітетом від адміністративної юрисдикції України, вирішуються дипломатичним шляхом».

1. Венская Конвенция о консульских сношениях от 24 апреля 1963 года. URL: http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/995_047 [2] с.

2. Конвенція про спеціальні місії від 8 грудня 1969 року. URL: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/995_092. [2] с.